

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshak Itzak ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

᠔

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

קדושים יט ב

כָּרַמְשִׁמְטִי וְעִשְׂרֵיהֶם אַתֶּם

אֲנִי יְהוָה פ חמישי

כ א וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה

לֵאמֹר ב ואֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

הֹאמֵר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וּמִן-הַגֵּר י הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר

יִתֵּן מִזְרָעוֹ לַמִּלֵּךְ מוֹת יוֹמָת

עם

הדרגום אשכנוי קעח

אונר אללע מיינע רעכטע ,
אונר האלטעט זיא : איד ,
דער עוויגע !

כ (א) דער עוויגע שפראך
פערנער צו משה ,

וויא פאלגט : (ג) זאגע אויך
דיועו דען קינדערן ישראל'ז :

יעמאנר פאן דען קינדערן
ישראל'ז , אדער איין פרעמי

דער , דער זיך אונטער דעם
פאלקע ישראל'ז אויפהאלט ,

אונר פאן ווינעס זאמען דעם
גאטצען מלך איבערגיכט ,

דאן זאלל געטארטעט ווערדען :

תרגום אונקלוס

דיני ותעבדון יתהון אגא יי :

כ (א) וטליל יי עם משה למיטר :

(ג) ולבני ישראל מיטר גבר
גבר מבני ישראל ומגויזריא דיתגירון

בישראל די יתן מזרעיה למלך אתקטלא יתקמל

רשי

משקלותיו צמלח להוכי' את הכריו' שאין מכירין
בהם :

כ (ב) ואל בני ישראל תאמר . עונשין על
האזהרות : מות יומת . כב"ד ואם אין כח כב"ד

עם הארץ מסייעין אותן : עם הארץ . שגטו
כבראת
עטא

באור

אנין חקים ומשפטים בארנו למעלה (פרשה י"ח פסוק ד' ה'), וחזר לאמרם כאן בגמר
הפרשה כלה :

כ (ב) ואל בני ישראל חאמר , כל האומר בפרשה שלמעלה שנהג בכל איש ואיש , כאמר
אל כל עדת בני ישראל , אבל פרשה זו שכתבו בה עונשין על האזהרות , דברים שכתבו

לכתי דינין , כאמר ואל בני ישראל תאמר : איש איש , לפי פשוטו ענינו כמו יהיה מי שיהיה ,
וכן בתרגום אשכנזי (יעזראל) , רב"ע תרגום גבר עלי או סיב , ודבותיכו ז"ל בת"כ דרשו

עליו : וסן הגר , גר נדק : אשר יתן מזרעו למלך , יש חכמים אומרים מולך ע"ז גמורה ,
ו"א שהיא מין ממיני הכשפים , ולדעת האומר שהיא ע"ז בא לעטש כרת וסקילה על כל העובד

ע"ז בעבודה זו של מולך אעפ"י שאינה עבודה המיוחדת לה , וכבר זכרנו (פרשה י"ח כ"א) ,
שלדעת רמב"ן ז"ל היו מעבירין הבנים באש ממש , והאש אוכלת בם עד שמתים , ודבותיכו

למדוהו בג"ש כאמר במלך לא תתן להעביר למלך , וכאמר להלן מעביר בנו ובתי באש , מה
להלן באש אף כאן באש , וכן משמעות הכתובים שנגדילים התועבה הזאת מאד על כל שאר

מיני ע"ז , חין זה חלל בעבור שפיתת דם הבנים ואכזריות האבות , שכתבו ויכנו את בנות
הנעל אשר בגוף בן הטוס להעביר את בניהם ואת בנותיהם למלך אשר לא נזיתים ולא עלתה

על לבי לעשות התועבה הזאת (ירמיו' ל"ב ל"ה) , ואינו חייב אלף כשמעביר מזרעו , אבל המעביר
עשו באש פטור כמו שאמרנו בגמרא , ואם רש"י ז"ל הוכיח מוסוניהם או שאין העברה באש למלך

מדינה , לא חנדה לנדה , כבר השיב רמב"ן ז"ל שנהעברה ראשונה חייב מיתה , וכשהעביר
עשו פעם אחת ולא יכול לסבול , פטור מדין כ"ד , ומדברי רבותינו באגדה יש כמו ראיה
לדעת רמב"ן ז"ל , שמתקרא שהכאט הכתוב על העברה באש למלך כאמר בו אשר לא נזיתי ולא
עלתה

עם הארץ ירנמוהו בְּאֵבֶן :
וְאָנֹכִי אֶתֵּן אֶת־פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא

דאן געמיינע פאלק זאלן
איהן מיט שטייגען צו טארטע
ווערפען : (ג) אויך זעלבסט
ווערדע אויך שטייגען צאָרן אָן
אייגען זאלען מענשן לעגען ,

והכרתי
אושר

תרגום אונקלוס

רש"י

עָטָא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְנָמוּנֵיהּ בְּאֵבֶנָא :
(ג) וְאָנֹכִי אֶתֵּן יָת רִנְוֵי בְּגִבְרָא הַהוּא
ראשעץ
בן בנו וכן כתו מניין ת"ל כי מורעו נתן למולך זרע

בכרחת הארץ שעתידן לירש את הארץ על ידי
מנות הללו : (ג) ואני אתן את פני פכאי
שלי פניה אני מכל עסקי ועוסק בו : באיש
ולא ככבוד שאין כל הכבוד בכרתי : כי מורעו
נתן למולך לפי שכמה מעביר בו ונתו באש

באור

עלתה על לבי, ואמרו ז"ל לא צויתי לאברהם, ולא עלתה על לבי לפתח, ולא יתכן זה אם
העברה במולך אינו אלא להעביר מנד זה לנד זה : מוח יומח, כב"ד, ולכן הפסיק כאן בעל
הטעמים : עם הארץ, פרטוהו (פרשה ד' כ"ז), שלבד המלך, והכה"ג, וסנהדרין גדולה
אין בכלל עם הארץ, וכל האחרים קרויים עם הארץ, כי שלשה אלה הם האופנים העליונים,
ולכן אמר אחר שנתקייב מיתה כב"ד, ירנשוהו עם הארץ, כדרך יוד כל העם באחרונה
(דברים ט"ז ו'), ורש"י ז"ל פי' אם אין כח כב"ד עם הארץ משייעין אותן, וכן הוא בת"כ,
וכאילו אמר שנת יומת כב"ד, או עם הארץ ירנשוהו, אבל אין זה אלא אחר שנתקייב כב"ד,
לא כדרך קנאה ונקימה : באבן, שם הכלל כמו ויהי לי אור וחומר (בראשית ל"ב ה'), ורבותי
דרשו מלמד שאם מת באבן אחת ינא : (ג) ואני אתן את פני, מלת פני פרטוהו (פרשה י"ז
'), שיפטוהו השם על התועבה הגדולה הזאת, ויכריתוהו מקרב עמו, ומוסב על מקרא
שלפניו, הם ירנשוהו באבן, ואני אכריתו מקרב עמו, ומכאן אני למד שהכריתות האמרות
בתורה הן לכה"כ, שאם בעה"ז אחר שמת אויב יכרת, ואין לך לפרש שאם לא יומת ע"פ כ"ד,
כגון שאין כח נידם או שעבר בסתר, יכרת מקרב עמו בקינר ימים, שזה אמר למטה בענין,
ואם העלם יעליו ונ' לבלתי המית אותו (פסוק ד'), ושמתי אני את פני באיש ההוא וגו'
והכרתי אותו (שם ה'), ומה לי העלם יעליו, או עבר בסתר, או שאין כח ביד כ"ד להרע,
ואם כל סיבוי עינות אומרים להם התודה, שכל המתודה יש לו חלק לכה"כ, כמו שנטע
בסנהדרין (דף מ"ב ע"ב) הכתוב מדבר בשלא עשה תשובה, מלבד שנסקל בעה"ז, אכריתו
מעמו לאחר המות, וזה להפך מן ואתה תבוא אל אבותיך בשלום (בראשית ט"ו ט'), וק
יכרת מקרב עמו, והוא בגין חב לכל הכריתות האמורות בתורה שהן מיני עובדים המגיעים
לנפש היוצאות שאינה נאספת אל עמה, וכן אחרות רשעים נכרתה (תהלים ל"ז ל"ח), שכרתי
מארח החיים, וזה פי' ותהי אחריתי כמוהו (במדבר כ"ג י'), ועל החכמה נאמר כי אם יש
אחרית ותקוה לא תכרת (משלי כ"ג י"ח), ואחרית אחר החיים הללו, וכש אבינה לאחריתם
(תהלים ע"ג י"ז), אך בתלקות תשית לשו וגו' (שם שם י"ח), והרי רבותינו ז"ל אמרו הכרת
תכרת הנפש ההיא, הכרת בעה"ז תכרת לכה"כ, וכל שכן טותן מורעו למולך, שעבד ע"ז
וגם הוציא את בנו, לא שהם ז"ל אמרו שיש גם כרת בעה"ז שימיו נכרתין, וככל זאת אטו רואין
רשעים גמורים ולפעמים עוקיטין ברשעתם, והיכן כרת אל חיבו, אם לא לכה"כ, ומדק
הסברא אין כל הכריתות שוות, הן בגוון והן בנעדר הנפש, וסוף סוף העובר על אחת מהן
ולא שב בחייו, נפרעין ממוט באחת עמיני הכריתות באחריתו, שוב ראיתי בפי' הפסוק ר'ע
ספורטו ז"ל ואני אתן את פני, אם לא ישוב מרשעו, באוסף שלא תהא מיתתו כפרתו, והכרתי
אותו, זה בהכרח יוכן לחיי עולם, אחר שרגמוהו באבן, שאין להכריתו עוד בעה"ז, ויסה
דבר : כי מורעו נתן למולך, אחר העובדים ע"ז טתניס לה חוק הראוי לשמים, כמו שנת
קרבן לע"ז, והרשע הזה גותן למולך זרעו, שמרוב טומאת לבו לא שמל על זרעו, לעטה
אשה

קדושים כ

תרגום אשכנזי קעט

והִכַּרְתִּי אֶרְצוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי
מִזְרַעוֹ גָּתָן רִמְיָהוּ לְמַעַן טָמְאָה
אֶת־מִקְדָּשִׁי וּלְחַלֵּל אֶת־שֵׁם
קִדְשִׁי: 7 וְאִם הֵעַרְם יַעֲרִימוּ לְ

אונד אידן אויו זיינעם פֿאלקע
אויוראָטסען: דאָרום דאָס על
פֿאַן זיינעם זאַמען דעם מלך
איבערגעבען, מיין הייליגטום
צו פֿעראונרײניגען, אונד
מיינען הייליגען נאַמען צו
ענטוויי הען: (ד) ווען אַל אַל אַל
דאָ געמיינע וועזען איהרע

עם

אויגען

רש"י

תרגום אונקלוס

זרע פסול מכיין ת"ל בתתו מזרעו למולך: למען
טמא את מקדשי את כנסת ישראל שהיא
מקודשת לי כל ולא יחלל את מקדשי: (ד) ואם
העלם יעלימו אס העלימו בדבר אחד, סוף
שיעלימו בדברי הרבה אס העלימו סנהדרי
קעטה

וְאֶשְׂצִי יְתִיב טַגְזָא עַמִּיָּה אַרִי מִזְרַעִיהּ
יְהִיב לְמִזְרַחַהּ בְּדִיל לְסַאָבֵא יְתִיב מִקְדָּשִׁי
וְלֹא־חֲלָא יְתִיב שְׂטָא דְקִדְשִׁי: (ד) וְאִם
מְבַבְשׁ יִקְבָּשׁוּן עַמָּא

באור

אחת בדבר שהוא תועבה בעיני השם, כמו שאמר אשר לא צייתי ולא דברתי אל לבי, כי
רחום וחנון וקדוש הוא: למען טמא את מקדשי, כדרך קדש ישראל לה' ראשית תבואתו
(וימיה ב' ג'), והרשע הזה מטמא קדש ה' אשר אהב להעבירו למלך הכנז הזה, דומה למה
שכתבנו (פרשה י"ח כ"א) שטמאה אזהרת מולך, אחר העריות שטולדים מהם מומרים, לומר
אחר שהקדשתך מטומאת המעבד להיות זרעך מקודש לי, אל תעביר זרע קדש למלך, וכן
מפורש בקבלה וגם את בניהם אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה (יחזקאל כ"ה ל"ז), וקרוי
לה' ש' רש"י ז"ל למען טמא את מקדשי, את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי כלשון ולא יחלל
את מקדשי, וכן כולל טומאת המקדש עמו, כי שוּכַךְ דם ילדים נקיים לתועבה הזאת, ועל
זה נאמר ולא תטמא את הארץ וגו' אשר אני שוכן בתוכה (במדבר ל"ה ל"ז), כלומר הארץ
אשר מקדשי בתוכה, שדומה למטמא את מקדש ה', ורמב"ן ז"ל פי' עוד לפי שהמקריב מזרעו
למולך, ואם כ' יבוא אל מקדש ה' להקריב קרבן מטמא את המקדש, כי קרבנותיו טמאים
ותועבה לשם, והוא עמו טמא לשלם שנטמא נדעה שעה, כמו שאמר באיב ידעו כי לטמאה
צה, וכתוב ובגלוליהם טמאה ואת אשר אמר וגם את בניהם אשר ילדו לי וגו' אמר עוד זאת עשו
לי טמאו את מקדשי ביום ההוא (יחזקאל ד' ג' ל"ח), וכל הפירושים הללו אמת: ולחלל את
שם קדשי, כאמרו ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אלהיך (פרשה י"ח ד"א),
ובארנו שם טעמו ושכלל כל האונה מאשרי השם ושאל כרכיו או דורש עתידות מולתו, וכראה
שנזכרה שם וכאן חלל תועבת המולך, לפי שהרשע הזה עובד אותו בהקרבת דם בניו, ומאב
שכן רטן האל, והרי הוא מחלל שם קדשו, לייחס לו תועבה גדולה ואכזריות כדרך שיבקש
לכטרו הדנית הננוס, חזה עמו אשר לא צייתי ולא עלתה על לבי, וכמו שאמר כי כל
תועבת ה' אשר שנה עשו לאלהיהם כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם
(דברים י"ג ל"א), והנהיר שם שלא נעשה כן לשמים, וכאמר עוד זאת עשו לי טמאו את מקדשי
ציום ההוא וגו' (יחזקאל ד' ג' ל"ח), הרי זהו מיחסים עבודת המולך למעשה כשר ורבו
לגובה, ורמב"ן ז"ל אמר (פרשה י"ח ד"א), שאמר ישמעו הגוים שכבד את המולך בורשו,
וקריב מזהבתי קרבן לה' הוא חלול השם, חזה קרוב לדברנו: (ד) ואם העלם יעלימו,
אילו אמר לכד לבלתי המית אותו, היה מוסב על השופטים, וכאומר בתתו מזרעו למולך
למדנו שמדבר גם על הרואים המעשה, ומעלימים עיניהם כאילו לא ראו, לבלתי המית אותו
בעדותם לפי שמרמזים עליו, ואינן חסידים על כבוד השם המתחלל במעשהו, ולא על דם
נפשות נקיים השפוך, ואין צריך לומר אס הסנהדרין ענמם יעלימו עיניהם ולא ימיתוהו

שתחול

תרגום אשכנזי

קרושים כ

אויגען פֿאָן איינעם זאָל זען
באַננע אַכצירזען, דער פֿאָן
זיינעם זאַמען דעם מלך
גיבט: איהו ניכט אום צו
בריינגען: (ה) זאָ ווערדע איד
סייגען צאָרן אויף אייגען
זאָלען מענשען אונד זיינע
פֿאַמיליע ריכטען: אונד
איהם

עִם הָאָרֶץ אֶת־עֵינֵיהֶם מִן־
הָאִישׁ הַהוּאֹ בְּתֵתוֹ מִזְרָעוֹ
לְמַלְךְ לְבִלְתִּי הַזְּמִית אֲהִיוֹ:
ס וְשִׁמְתִי אֲנִי אֶת־פְּנֵי בְּאִישׁ
הַהוּאֹ וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי
אֹתוֹ

רש"י

קטנה סוף שיעליו סנהדרי גדולה: (ה)
ובמשפחתו אמר ר"ש וכי משפחה מה חטאה
לא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין
כולס מוכסין שכולין מחספין עליו: והכרתי
אותו למה נאמר לפי שנאמר במשפחתו
יכול יהיו כל המשפחה בהכרת ת"ל אותו אותו
בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת

תרגום אונקלוס

עֲמַא בִּית יִשְׂרָאֵל יִתְּעִי הוֹן טָן נִכְרָא
ההוא בְּדִיבָה טוֹרְעִיה לְמִלְךְ בְּדִיל
דְּלֹא לְמַקְטֵל יִתִּיה: (ס) וְאֲשׁוּי אָנֹא
יֵת רוֹגְזִי בְּנִכְרָא הַהוּא וּבְקִסְעֻדְוִיה
וְאֲשִׁי יֵתִיה

באור

פתחול נקמות ה' עליהם: (ה) ושמתיו אני, למעלה (פסוק ג') אמר ואני אתן את פני
וכן לפניו (פסוק ו') אמר ובתתי את פני, גם (פרשה י"ז) אמר ובתתי פני בכפש האוכלת את
הדם, וכאן אמר ואמתי, לדעתי הוא כמו וישם ה' לקין אות (בראשית ד' ט"ו), ושעתי
זהם אות (ישעיה ס"ו י"ט), שהיא אות בגוף, והטעם לפי ששלך חמור מאלה
שנכרת משני העולמים כמו שאמר עם הארץ ירגמיהו באבן, גם ואני אתן את פני
לעה"כ, אמר עתה שאם לא ימיתוהו שמים אעשה, ואמתי אני את פני באיש ההוא, שימט
צונגפה, גם והכרתי אותו לעה"כ, וכן הנני שם פני בכס לרעה (ירמיה ע"ד י"א) שנאמר
על הקרב והרעב והדבר שימיתו גם, ואין כן אוכל דם, ופונה אל האבות: ובמשפחתו,
צפרושט לספר בראשי פסוק למשפחותיהם יאלו מן התיבה הוכחנו שכל הנינים יש משפחות,
כמו מין הסוס מין החמור, כלם מין אחד, אבל משונים כוס ימדינה זו מסוסי מדינה אחרת:
והדומים ממש נקראים משפחה, וכן במין האדם, יש משפחות שדומים בטבע נפשיותיהם,
כמו המשפחות שזכרו בכתובים: קבתן בעלי כממה, בעלו גבורה, וכמו משפחת הכהנים
זהלויים וכן כלם, וגם הדומים במעשה התועבות ובמחשבות עומאה נקראים משפחה, כאמרו מן
המשפחה הרעה הזאת (ירמי' ס' ג'), לכן אותן המעלימים עין מן התועב הזה ומחספס עליו
קרא הכתוב משפחתו, כי דומים אליו בטבע נפש, וקדוב לזה אמרו בת"כ אמר רבי שמעון
וכי מה חטאה המשפחה, אלא ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כלן מוכסין, שיש
בה לסטים שאין כלה לסטים, שמחספין עליו, כלומר לסטים שבמשפחה ואינן מרחיקים אותו
מחברתם כלה לסטים שאין הלבטיות רע בשטותם, לולי כן לא היו מחספין עליהם ולא מחבנין
אותן, וכן כאן אלו המעלימים עיניהם משפחתו הן וכדוכין עמו: והכרתי אותו ואח כל וגו',
לפי שלא חמור והכרתי אותם, אלא אמר תפלה והכרתי אותו וחור לומר ואת כל הזונים אחריו,
למדנו שאין המשפחה בהכרת לעה"כ כמורה, שהרי לא עשו התועבה, לכן והכרתי אותו לבדו,
אבל במשפחה אשים את פני בעה"ז שדוכין בייסורין, ועל כן חזר ואמר שאם יש במשפחה שהלכו
בעמתי לעשות כמוהו או שזיעו בדבר יכרתו גם המה, וזהו ואת כל הזונים אחריו לזכות אחר
המוקד, כי לזכות על העושה מעשה כמו בפסוק שלאחריו, וכמו שכתבנו (פרשה י"ט ל"א)
ונת"כ אמרו והכרתי אותך מת"ל לפי שנת' ובמשפחתו יכול תהא משפחתו בהכרת ת"ל אותו אותו
בהכרת

קדושים כ

תרגום אשכנזי קפ

אתו ואת כל־הזונים אחרי
לזנות אחרי המלך מקרב
עמם: וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר הִפְנִה
אֶל־הָאֵבֶת וְאֶל־הַיְדֻעִים לְזֹנֶת
אֲחֵרֵיהֶם וְנִתְּתִי אֶת־פְּנֵי בְנֵי־פֶשַׁע
הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקְרַב עַמּוֹ:
וְהִתְקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוּשִׁים
כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

איהם, ואממט אללען דיא
זינער אונצוכט פאלגען, דעם
גאטצען מלך אנצוהאנגען,
אויז איהרער נאציאן אויז
ראטטען: (ו) דיא פערזאן,
וועלכע זיך אן טארטען
בעשוועהרער הינד צייכען
דייטלעך האלטען ווירד,
איהנען אן עו האנגען: אויך
דיאועלכע פערזאן ווערדע
איך מיינען צארן ריכטען,
אונד ויא אויז איהרער נאציאן
אויוראטטען: (ו) האלטעט
איך הייליג, זא וועררעט
איהר הייליג זיין: דען איך
בעאבאכטעט

שטי סניעי

ושמרתם

דער עויגע בין אייער גאטט!

תרגום אונקלוס

רש"י

ותיה וית כל דטען בתרוהי למטעי
בתר מולך מגז עמחון: (ו) ויאיש
די ותפני בתר בידין ודכורו למטעי
בתריהון ואתנית רוגזי באנשא ההוא ואשצי יתיה מגז עמיה: (ו) ותתקדשו
ותהון קדישין ארי אנא יי אלהכזו:

בהכרת אלא ביסורין: לזנות אחרי המלך
לרבות שאר ע"א שעבדה בכך ואפי' אין זו
עבדתי: (ו) והתקדשתם יז פרישות ע"א:
אביו

באור

בהכרת ואין משפחתו בהכרת אלא ביסורים, ותביהו מדברטו: (ו) והנפש אשר חפנה,
לדעת האומר מולך אינה ע"א יפה סמכו אל טוב וידעוטי גנס הן כשפס לדעת עתידות, ולדעת
האומר שהס ע"א, סמך אליו טוב וידעוטי גנס הן ככרת: לזנות אחריהם, לעשות מעשה,
וכן כל לזנות על המעשה, ופרשנוהו (פרשה י"ט ל"א): והברתי אחו, היה לו לומר והכרתי
אותה מקרב עמה כי נפש לשון נקבה, וראב"ע ז"ל אמר מצאנו נפשים, גם כל נפש ארבעה
עשר, וכן והכרתי אותי, וזה דוחק כי רק מצאנו מצודדות את נפשים (יחזקאל י"ג ד'), וכן
כל נפש ארבעה עשר, אבל כאן בכתוב אחד אמר תפנה, בנפש היא, ויסמוך לו איתו עמו
ור מאד אולי ירמוח ליום הדין הגדיל שיקום בנוף ונפש ויכרת מקרב עמו, ובת"כ אמרו לפי
שהוא אומר איש או אשה כי יהיה בהם טוב או ידעוטי וגו' עונש שמענו אזהרה מניין,
תלמד לומר אל תפנה אל האובות וידעוטי עונש ואזהרה שמענו, כרת לא
שמענו, ת"ל והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעוטי: (ו) והתקדשתם, הקדישו
עצמיהם, תתרומונו בלבבכם ומחשבות בוזיות וממעשי בוזים כאלה בדרך וגם הכהנים הנגשים
ל' ה' יתקדשו (שמות י"ט ד'), והן איתן שזכר בפרשה מולך ואוב וידעוטי וכדומה מכל מיני
ע"א וכשפס, וכן אמרו בת"כ זו קדושת פרישת עכו"ם, או אינה אלא קדושת כל המצות,
כשהיא אומר קדושים תהיו, הרי קדושת כל המצות אמור, ומה ת"ל והתקדשתם זו
קדושת פרישות ע"א וזה ראייה לפרשנו (פרשה י"ט ב') שכל המצות האמורות בפרשה
שלמעלה קדושות הן: והייחם קדושים, אם תעשו את שלכם ותתקדשו אביו מנשית לכם
שתהיו קדושים: כי אני ה' אלהיכם, בידי לקדש אתכם ולהעלותכם על כל מנהגי היצר:
ושמרתם

ושמרתם

ח ושמרתם את חקתי ועשיתם
 ארתם אני יהוה מקדשכם :
 ט כי איש איש אשר יקלל את
 אביו ואה-אמו מורת יומת
 אביו ואמו קלל דמיו בו : י ואיש
 אשר ינאף אה-אשת איש

(ח) בעאבאכטעט מיינע גע-
 זעטצע אונד האלטעט ווא :
 איך בין דער עוויגע , דער
 איך הייליגט ! (ט) וועלכער
 טאן ווינעם פאטער אדער
 זיינער מוטער פלוכען ווירד ,
 זאלל דעו טאָרעו זיין : ער
 האט פאטער אדער מוטער
 געפלוכט , אונד דאָרויך זיין
 לעבען פֿערווירקט (ווינע
 בלוטשולד ליגט אן איהם ,
 ער האט עו זיך זעלבסט צו
 עהעברוך טרייבט ,

אשר
 מיט איינער עהעפֿרוי
 מיט

תרגום אונקלוס

רש"י

(ח) ותשרון ית קטי ותעבדון יתהון
 אגא יי מקדשכון : (ט) ארי גבר גבר
 די ילוט ית אבוהי וית אמה אתקטלא
 יתקטל אבוהי ואמה לטקטלא תיב :
 (י) וגבר די יגוף ית איתת גבר

(ט) אביו ואמו קלל . לרבות לאחר מיתה :
 דמיו בו . זו סקילה וכן כל מקום שנאמר דמיו
 בו דמיהם נס ולמלטו מחיב וידעונו שנאמר
 בהם נאכן ירגשו אותם דמיהם נס ופשוטו של
 מקרא כמו דמו נכפשו אין כענש על מיתתו
 אלא הוא שהוא גרם לעצמו שיהרג : (י) ואיש .
 פרט

באור

(ח) ושמרתם את חקתי , כמו כן תשמרו את חקתי , גם אחתן שאינן כפי שקול דעת האדם ,
 ולולי נזהרו עליהן לא היו צויות לחכמי לב , כי נסאם הם תשמרו ותעשו תתקדשו נהן ,
 כי אני ה' מקדשכם על ידיהן : (ט) כי איש איש אשר יקלל , החקים שצויתם לכם לעשות ,
 תשמרו מאד לעשותם , כי אם תתעללו בשמירתן , לטוף אפסר שתגיעו בגלגלם למות בידי ב' ד'
 אוכל החקים שנאמרו בענין , אין בודין אחת מהן חייב מיתה , וזלתי מקלל אביו ואמו , וחלל
 שבת , ועובד למוֹלך , ועושה איב וידעונו , ומקבת העריות , ואזהרת המלך נזכרה בפרשת
 אחרי מות , ולכן החל בה בפרשה זו וחייב עליו סקילה , ואזהרת אוב וידעונו נאמרה בסוף
 פרשה שלמעלה , על כן נאמר עונש שלה בסוף פרשה זו , ומצות מורא אב ואם נאמרה בתחלת
 הפרשה הקודמת , על כן החל בעונשה בפרשה זו , ולא נאמר כאן עונש מחלל שבת , שכבר
 נאמרה מחלליה מות יומת , גם סקילה נאמרה בספר במדבר , ואם נאמר ומקלל אביו ואמו
 מות יומת (שמות כ"א י"ז) , הוטרך לשנותו לחייבו גם לאחר מיתה , ועוד לפי שרצה להזכיר
 עונשי העריות , שהיא קדושת הזרע , סוף לו עונש מקלל אביו ואמו , שהוא ג"כ בעבור קדושת
 הזרע שהן שותפין ביצירתו , וכמו שנאמר (פרשה י"ט ג') : יקלל , בשם המיוחד ולמדוהו
 רבותינו מן הכתוב : את אביו ואח אביו , פי' ראש"ל ע"ל מושך עגשו ואחר עמו וכן הוא ואשר
 יקלל את אמו , וכן אמרו רבותינו ע"ל שחייב על קללת אחד מהן : אביו ואמו קלל , רבותינו
 למדו מכאן לרבות לאחת מיתה , לפי שמהם לאחר מיתה פטור , חייב במקלל , וראש"ל ע"ל
 אמר טעם אביו ואמו קלל , כלומר תועבה גדולה עשה : דמיו בו , זו סקילה , וכן כל מקום
 שנאמר דמיו בו דמיהם נס , ולמדנו כן מחיב וידעונו שנא' בהם נאכן ירגשו אותם דמיהם
 נס , ופשוטו של מקרא כמו דמו נכפשו , אין כענש על מיתתו לא הוא , שהוא גרם לעצמו
 שיהרג , עפי' רש"י ע"ל , כלומר דמיו בו ולא נאמר , והוא עתיד לתת דין וקשטן שגרם בעונתו
 לעצמו

קדושים כ

תרגום אשכנזי קפא

אשר ינאף את אשר רעהו
מזות יומת הנאף והנאפה :
יא ואיש אשר ישכב את אשת
אביו ערות אביו גלה מזות
יומתו שניהם דמיהם במ :

מיט דער פרויא זיינעו נאכטון
עהעברוך כעגעהט : דא זאלל
דער עהעברעכער אונד דיא
עהעברעכרין רעו טאָרעו
זיין : (יא) ווער זיינע שטיף=
טוטטער בעשל אָפֿט : דער
האַט זיינעו פֿאַטערן בלאַסע
אויפֿגערעקט : זיא זאללען
ביידע רעו טאָרעו זיין , זיא

ואיש

האכען איהר לעכען פֿערווירקט :

ווען

תרגום אונקלוס

רש"י

די יגוף ית איתת חבריה אתקטלא
יתקטל גופא וגופתא : (יא) וגבר די
ישכוב ית איתת אבוי ערוּתא
דאבוי גלי אתקטלא יתקטלון
תריהון קטלא תיבין : וגבר

פרט לקטן : אשר ינאף את אשת . פרט לאשת
קטן למדנו שאין לקטן קדושין ועל איזו אשת
איש חייבתי לך : אשר ינאף את אשת רעהו
פרט לאשת עכו"ם למדנו שאין קדושין
לעכו"ם : מות יומת הנאף והנאפת . כל מות
האמורה בתורה

באור

לענו שישך דמו , שהרי כל חייבי מיתות מתודין שיהא מיתתן כפרתן ואם אינו שב דמיו בו :
(ו) ואיש , פרט לקטן : אשה איש , פרט לאשת קטן , למדנו שאין קדושין לקטן , ועל
איזו אשת איש חייבתי לך , אשר ינאף את אשת רעהו , פרט לאשת עכו"ם למדנו שאין קדושין
לעכו"ם , מפי' רש"י ז"ל , וכן שנוי בת"כ , ויב"ע תרגם על אשת איש ארוסה , ואשת רעהו בעולה ,
וכפי הוראות המלות אנו תמה שלא תרגם להסך , כי אשת איש משמע יותר בעולה שהיא אישה ,
ולפי פשוטו בכל הערויות אפשר שיעבור לבא על הערוה , ולא יעשה חמס לבעלה , שהרי אנו
ובלתי ודודתי ואשת אחיו אסורות גם לאשר מיתת בעליהן , ושאר הערויות אפשר בפטויות , לבד
אשת איש מלבד הערוה , עושה חמס גדול לבעלה , כמו שזכר בס' משלי כי קנאה חמת גבר
ולא יחמוד ביום נקם (משלי ו' ל"ד) , וכייתי אומר שיקר האיסור בשביל החמס , אבל שוכב
עמה ברתון בעלה , כמו אנשי זמה המחליפים נשותיהם , אינו חמור כל כך , לפיכך דקדקה
תורה ואמרה אשר ישכב את אשת איש , אשר ינאף את אשת רעהו , כלומר בין אשת איש
בחמס , בין אשת רעהו שרובה במעשהו , תמיד חייב מיתה : ינאף , לשון ניאוף נוסף על זנות
אשת איש , וכן אמרו רבותינו ז"ל אין ניאוף לא באשת איש , לפי שאין בכל הערויות חמס לבד
אם היא גם אשת איש , נקראת בניחוד ניאוף , ואולי אף שרש המלה נאף , בכללו אף
שרשו אכף , שנועלה אף הבעל וקנאתו : טוח יומת , כל מיתה האמורה בתורה סתם אינה
לא חנק : (יא) את אשה אביו , בין שהיא אמו בין אשת אביו שאינה אמו , ועדיין לא למדנו
שחייב על אמו חטטה , שאינה אשת אביו , לכך נאמר ערות אביו גלה להקיש ולדון ג"ש ,
נאמר כאן ערות אביו גלה , ונאמר להלן ערות אביו , ונאמר להלן ערות אביו (פרשה י"ט ז') ,
ערות אביו ו אשת אביו , או אינו לא אביו ממש (וכמו אמרו חכמים לחייבו שתיים) , נאמר
כאן ערות אביו גלה , ונאמר להלן ערות אביו , ונאמר להלן ערות אביו , אף להלן אשת אביו ,
משמע בין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שאינה אמו , וחזר לכתוב ערות אביו , לאמרה
משום אם אשפי' שאינה אשת אביו כגון חטטה , ולמדנו בג"ש ז"ל גם עונש הנאמר כאן מאמורה
הנאמר להלן מה אמורה גם באמו שאינה אשת אביו , אף עונש כן , כך דרשו רבותינו בת"כ
הוא כפשת הכתוב כמו שפרשט שם , וא"כ עונש זה כולל האמורות כלם האמורות נענין זה
בפרשת אחרי מות : ערות אביו גלה , פי' ראש"ע ז"ל דבר גדול עשה , ולדעתו כפי הפשט
לפי

תרגום אשכנזי

קדושים כ

יב ואיש אשר ישכב את בלתו
מוות יומתו שניהם תבל עשו
דמיהם בם: יג ואיש אשר
ישכב את זכר משכבי אשה
תועבה עשו שניהם מות יומתו
דמיהם בם: יד ואיש אשר יקח

(יב) ווען יעמאנד זיינע
שוויגערטאכטער בעשלאָפֿט ,
זאָ זאָללען זיא ביידע דען
טאָדען זיין: זיא האָבען איינע
שאַנדליכע פֿערמישונג בע-
גאַנגען , אינד איהר לעבען
פֿערווירקט: (יג) ווען יעמאנד
היינע מאַנופערואַן הויף
איינע ווייבליכע אַרט בייא-
וואַחנט , דאָ האָבען זיא
ביידע איין גרייאל בעגאַנגען:
זיא זאָללען דען טאָדען זיין , זיא האָבען דאָן לעבען פֿערווירקט: (יד) ווער איינע פֿרויאַ

את

אונד

תרגום אונקלוס

רש"י

(יב) וגבר די ישכוב ית בלתו
אתקטלא יתקטרוו תרויהוון תבלא
עקרו קטלא תיבין: (יג) וגבר די
ישכוב ית דכורא משכבי איתתא תועבתא עקרו תרויהוון אתקטלא יתקטלו
קטלא תיבין: (יד) וגבר די יסב

בתורה סתם איכה אלא חנק: (יב) תבל עשו
נכאי . ל"א מבלגלין זרע האב נזרע הנן:
(יג) משכבי אשה . מכניס כמחול בשופרת:
שרט
ישכוב ית דכורא משכבי איתתא תועבתא עקרו תרויהוון אתקטלא יתקטלו
קטלא תיבין: (יד) וגבר די יסב

באור

לפי שאלת אביו גם שאינה אמו , זכר טעם העונש שעכ"פ ערות אביו נלה , לעפ"י שהיא
נכריה לו , כמו צרות אחיך היא , וכמו שנאמרו שם: (יב) ואיש אשר ישכב אח כלתו ,
כל העריות האמורות בפרשת אחרי בין אשת אב לכלתו , אין בהן מיתת ב"ד , לכך כאן סמך
עיד כלתו לאשת אביו , לחבר אותן שהן בעיניה , וערות בת בנך לא זכר בעונשין , כי נכלל
אשה ובתה הוא כמו שיתבאר , והאמורים שם בין אשת אביו לכלתו שהן חייבי כריתות נפרו
כאן באחרונה: חבל עישו , פי' רש"י ז"ל נכאי , לשון אחר מבלגלין זרע האב נזרע הנן ,
ואינו יודע לבטון הדבר , שגם באשת אביו נכלל זה , וכבר רמזנו על זה (פרשה י"ט כ"ג):
(יג) אח זכר , בפרשת אחרי הקדים ערות אשה ובתה לזכר , לפי שסמך כל העריות העולידו ,
ועל כן הניח זכר ובהמה באחרונה , וכמו שרמזנו שם (פרשה י"ט כ"א) , וכאן סמך כל חייבי
מיתות ב"ד , ולכן סדר תחלה אותן שהן בסקילה , אבל אשה וחמותה הן בשרפה: משכבי
אשה , מכניס כמחול בשופרת , כן פי' רש"י ז"ל והוא לפי פשוטו , ורבותינו ז"ל אמרו בת"כ
ענין שני משכבות באשה , ר' ישמעאל אומר הרי זה בא ללמד ונמצא למד , כלומר אין טורף
ללמד שקייב שלא כדרכה וכוכר , שאינה אלא שלא כדרכה , ונמצא למד לכל העריות
שחייב על שלא כדרכה וכבר אמרנו שה' במשמעות מלת ערוה: (יד) אשר יקח את
אשה ואח אמה , בכלן נאמר שכינה , וכאן שינה הכתוב ואמר אשר יקח , ללמדך שאינו
חייב לא דרך לקוסין , שנא אשה , ואח"כ בא על אמה , אבל אב או פתה אשה , עותר לשא
אמה או בתה או אחותה , מכלן אמרו נושאין על האטוסה ועל המפתה , והאונם והמפתה על
הנשואה חייב , ואין כן לפניו ואיש אשר יקח את אחותו , שהרי אין קדושין תופסין בה , וטעם
שנאמר באחותו לקוסין אפרס בעו"ה , אבל כאן שתופסין קדושין בראשונה , דקדקה תורה אשר
יקח ע"י לקוסין ממש , כן למדנו מנרייתא דת"כ ומיבמות (דף כ"ו ע"א): אח אשה ואח
אמה , לפי פשוטי המקראות ראינו שנוכרו בפרשה זו לעונשין כל העריו' זכר לעולה באוהרה
לנד ערות בת נכד או בת נחך , וכן ערות אשה ופתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בנה לא

תקח

קדושים כ

את־אִשָּׁה וְאת־אִמָּה וְזֶמְהָ הוּא
בְּאִשׁ יִשְׂרָפּוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֵן וְלֹא־
תְהִיָּה זֶמְהָ בְּתוֹכְכֶם: טו וְאִישׁ
אֲשֶׁר יִתֵּן שְׂכָבְתוֹ בְּבִהְמָה מוֹת

יִמּוֹת

תרגום אונקלוס

ית איתתא וית אמה עציז חטאין היא
בנפרא יוקרון ויתיה ויתיהן ולא תהי
עציז חטאין פיניכון: (טו) ויגבר די
יתן שכבתיה בכעירא אתקטלא
יתקטל

באור

תרגום אשכנזי קפב

אונד איהרע פוטטער הייא
ראטעט, דער האט שאנד
טהאט געטריבען: מאן זאלל
איהן אונד זיא פערברענגען,
דאמיט קיינע שאנדטרהאט
אונטר אייך גערולט ווערדע:
(טו) ווען יעמאנד אייגעם פיה
בייאשלאפט, זאלל ער דען
טאדען

רש"י

(יד) ישרפו איתו ואתהן. אי אשה יכול לומר
אשתו הראשונה ישרפו שהרי נשאה בהיתר ולא
כאשרה עליו אלא אשה ואמה הכתובין כאן
שתיכן לאסור שנשא את חמותו ואמה ויש
מרבויט שאומרים אין כאן אלא חמותו ואמה
אתהן את אחת מהן ולאין יוכי הוא הן אחת:
ואת

מקח, שתי לא לא נזכרו בשוכים, ובמקומם אמר ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, והיא
היא, לא אס נשא האם, ואח"כ בא על בתה, קורא אני עליו ערות אשה ובתה לא תגלה,
ואס נשא הבת, ואח"כ בא על אמה, קורא אני עליו ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה, וכמו
שנאסרו בת בנה ובת בתה של אשתו, כן אס נשא הבת נאסרו עליו חמותו נגד בת אשתו כמו
שנאסרו, ואס חמותו נגד בת בתה, ואס חמיו נגד בת בנו, שהרי אשתו בת בתה של אס חמותו,
ובת בן אס חמיו, וכיון שנאסרו בת אשתו מאיס אחר ובת בנה ובת בתה, כל שכן בתו ובת בנו
ובת בתו, שהן בכלל אשה ובתה והן זרעו כמו שאמר כי ערוך הנה, ואותן שמאשתו אינן
ערוותו, כי אס שארה הנה, לא שאין שריפה מפירשת בכתוב רק בחמותו, והוא המקרא ואיש
אשר יקח את אשה ואת אמה, אבל אס חמותו ואס חמיו, בת אשתו ובת בנה ובת בתה,
ובתו ובת בתו ובת בנו מאנטותו, אין העונש מפירש בהן, הוצרכו חכמים ללמדם בגזירה
זוה, ומה ומה הנה הנה, כאמר כאן ומה היא, וכאמר אבל ערות אשה ובתה לא תגלה את בת
בנה ואת בת בתה לא תקח וגו' שארה הנה ומה היא (פרש"י י"ח ו'), מה להלן בת בנה ובת בתה,
אף כאן אס חמותו ואס חמיו, ומה כאן שריפה אף להלן שריפה, וכן כאמר באשה ובתה שארה
הנה וכאמר אבל בת בנו ובת בתו כי ערוך הנה, מה באשה ובתה שריפה שהרי כאמר בהן ומה
היא אף בתו ובת בתו בנה אפי' מאנטותו בשריפה: אהו ואתהן, לפי הפשט לפי שהכתו'
הוא כולל כמה גופים בתה ובת בתה ובת בנה, בתו ובת בתו ובת בנו, וקמותו ואמה ואס
חמיו, אמר ואתהן כלסון רבים, שאס שככעס גופים מחולקין כלסם בשריפה, טוב מנאחי בס'
פסיקתא ווסרתי ולמה הוכיאו הכתוב כלסון אתהן שממע את שתיכן, כדי ללמדך על שתיכן
דין אחד באשה ואמה ובאשה ובתה והוא הדין לדורות שנתוספו עליהן בת בתה ובת בנה,
לכל רבותיטו ו' כלקור ר' שמעל אמר ואתהן אחת מהן, אלו אפס' לומר שמשרק האשה שנשא
ראשונה, שהרי בהיתר לקחה ולא נאסרה עליו, ור' עקיבא אמר ואתהן שתיכן, שהכתוב
מדבר ששכב עם חמותו ואמה, ואין ביניהם לא משמעת דורסין ופשט הכתוב, כי איין
שכלן בשריפה, ורבא אמר יט ביניהם חמותו לאחר מיתת אשתו, שלדעת ר' עקיבא אינו חייב
דין כשאניכן בחיים, כהוראת מלת אתהן, כלומר בעוד שניהן בעולם החוטאת היא משרק:
ולא תהיה ומה בתוככם, בפ' אחרי פרשנו שמשכב ערוות הללו מרבה טומאת זימה כפשט
גומר, ולכן אמר בהן ג' דורות למעלה וג' דורות למטה, ולפי שכל הערוות זימה הן, ואפילו
למתכונן בערוות אפס' שאינו כל עליהן, ממלא נפשו מקשבת זימה, סמך כאן ולא תהי' זימה
בתוככם

טאָרען זיין : אונד דאָן פֿירן זאָללט איהר אויך אומבריינגן : (טו) ווען איינע פֿרויא זיך צו איינעם פֿיה האָלט, דאָס ען איהר בייא וואָהנע, זאָ זאָללט איהר דיא פֿרויא אונד דאָן פֿיה אומבריינגען : זיא זאָללען דען

רש"י

(טו) ואת הנהמה תהרגו. אם אדם חטא בנהמה מה חטאה חלה מפני שבאה לאדם תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב תסקל ק"ו לאדם שידע להנחין בין טוב לרע וגורם רעה לחברו לעבו' עבור' כיוצ' בדב' אתה אומ' אבד מאכדון את כל המקומות הרי דברים ק"ו ומה חילנות שאינן רואין ואינן אומעין על שבאת תקלה

יומת ואת הנהמה תהרגו : טו ואשה אשר תקרב ארכל בהמה לרבעה אתה והרגת את האשה ואת הנהמה מות יומתו

תרגום אונקלוס

יתקטל גיית בעירא תקטלון : (טו) ואתתא די תקרב לות בעירא למשלט בה ותקטול גיית איתתא גיית בעירא אתקטלא יתקטלון

באור

בתוככם, כאומר אני להיכם שגא זמה, ולכן אתם אשר קדשתי אתכם לי, לא תהיה זמה בתוככם : (טו) ואיש אשר יחן, לפי שהוא נגד הטבע הנטועה בלדס, שאפילו הבע"ח לא ידווגו ברצון למי שאיט ממינס, אמר אשר יתן שכבתו לא אשר ישכב כמו שאמר בשאר העריות, וכן אמר באזהרה (פרשה י"ט ד"ג), וכן באזהרת אשת איש (שם ד'), לפי שגם זה נגד דעת האדם נעבור החמים שפרטוהו (פסוק י'), ונעבור הזרע שיסאכ על סא אב אלא הולידו : בבהמה, טעם כ"ט בנהמה, ולא אמר את כמו בכל העריות, פרטו למעלה (פרשה י"ט ד"ג) : מוח יומת, נסקילה כמו שיתבאר (פסוק ט"ו), ולא אמר מות יומתו, שלא להשוות אדם ובהמה, לכן אמר מות יומת על האדם לבד, כי כן נכתב בכל התורה לאן זה על עונש האדם לבדו, ולפי שלא יתכן להאמר על הבהמה, אמר עוד ואת הבהמה תהרגו, ובמסך יתבאר עוד, ואמרו רז"ל למדנו עונש לשוכב, לנשכב מניין, ת"ל כל שוכב עם בהמה מות יומת (שמות כ"ב י"ח), אם אינו ענין לשוכב תנהו לנשכב, אזהרה מניין הרי הוא אומר לא תתן שכנתך לא תתן שכנתך, למדנו שאין דעת רבותינו ז"ל לפרש לא תשכב או שכנתך על הנשכב, לא כדעת ראב"ע ז"ל שהבאנו למעלה (פרשה י"ט ד"ב) : ואת הבהמה תהרגו, אם אדם חטא בנהמה מה חטאה, לא לפי שבאה לאדם תקלה על ידה אמרה תורה תסקל, ק"ו לאדם שידע להנחין בין טוב לרע וגורם רעה לחברו לעבור עברה, כיוצא בדבר אתה אומר אבד מאכדון את כל המקומות וגו' (דברים י"ב ב'), הרי הדברים ק"ו ומה חילנות שאינן רואין ואינן אומעין על שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השת שרוף וכלה המטה את חברו מדרך חיים לדרכי מיתה עאכ"ו, מפי' רש"י ז"ל, וכן הוא שטי' בת"כ כעס עוד דונמות אחרות : (טו) תקרב אל כל בהמה, בודון שמתקרבת אללה שתרבע, וזה פי' לא תעמוד האומר באזהרה, וס פרטנו (לעיל י"ט ד"ג) : כל בהמה, בין גדולה בין קטנה : לרבעה, מבואר (שם אס) : מוח יומתו דמיהם בס, מבואר למעלה, ולפי הפשט מה טעם לומר על הבהמה שדמה בה ואין בשפיות דם בהמה דין וחסון, ועוד כבר אמר והרגת את האשה ואת הבהמה, ולמה מור לומר מות יומתו, אבל לפי שבשוכב אחר עית יומת ואת הבהמה תהרגו, ובנשכבת אומר והרגת את האשה ואת הבהמה, ואיני יודע בחייו מיתה, חתם על שניהם מות יומתו דמיהם בס, ומוסס על השוכב ועל הנשכבת ללמדנו ששתיהן נסקילה, ודמיהם בס יתפרט כמו בכל העריות שנכתב כן ולמד מחיוב וידעונו שמתרש בהם סקילה, ולכן נעל הטעמים הפסיק במלת הבהמה, ואם רבותינו ז"ל אמרו בשוכב מות יומת נסקילה, אמה אומר נסקילה, איוב' מכל המינות שנתורה

קדושים כ

תרגום אשכנזי קמ

יִזְמְרוּ דְמִיָּהֶם בָּם: וְאִישׁ
אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אֶחָיו בֶּת־אָבִיו
אוֹבֶת־אָמוֹ וְרָאָה אֶת־עֲרוֹתָהּ

רעו טאָרעו זיין, זיין האַבען
איהר לעבען פֿערווירקט:
(ז) ווען יעמאַנד זיינע שווער
טער ניססט, זיינע האַלבֿ-
שווערער פֿאַן פֿאַטערליכער
אַדער מיטטערליכער זייטע,
אונד זיא לאַסען זיך
איינער

והיא

אונד זיא לאַסען זיך

רשי

תרגום אונקלוס

תקלה על ידם אמרה תורה השמת שרוף וכלה
המטה את חבירו מדרך חיים לדרכי מיתה על
אמת כמה וכמה: (ז) חסד הוא לשון ארמי
חרפה חסודה ומדרשו אם תאמר קין נשא
אחותו חסד עשה המקום לבנות עולמו ממנו
שנאמר

יִתְקַטְלוּ קַטְלָא תִּיבִין: (י) וְגַבְרִי רִי
יִסְבִּית אַחְתִּיהָ פֶת אַכְוָהי אִז פֶת
אַמִּיהָ וַיְחַיִּי יֵת עֲרִיתָהּ . וְהִיא

באור

במתורה, ת"ל ואת הבתולה תהרשו, נאמר כאן הריגה ונאמר להלן (בבן סורר ומורה) הריג' (כי הרוג תהרגנו) מה הריגה האמורה להלן סקילה (שנאמר וסקלתו באבנים וימת) (דברים י"ג') אף כאן בסקילה, לדעתי אין זה לשון גשור, לא כלמדו כלם מן מית וימתו דמיהם כס, לא לפי שלשון הריגה טיפל תמיד על מיתת סייף, כמו הרגו בחרב (במדבר ל"א ח'), סן נאמר כי דמיהם כס יתכן גם על מיתה אחרת שאינה סקילה כמו כאן, הוצרכו להוכיח שלשון הריגה טיפל גם על סקילה, כמו שזכרנו בבן סורר ומורה, ואשר שראינו שכולל גם סקילה, גם כאן פרושו סן לפי שנאמר דמיהם כס, ולא מצאו בכל המקרא לשון הריגה על סקילה לבד בבן סורר ומורה, שאלו עיקר הלמוד מבן סורר ומורה, א"כ נכשכבת שאמר והרגת את האש' ואת הבתולה מות וימתו, ויבוא ג"כ מבן סורר ומורה, והס' ז"ל דרשו והרגת את האשה וגו' בסקילה אתה אומר בסקילה או אינו וכו' ת"ל דמיהם כס, ולהלן נאמר דמיהם כס (באוב ודעוני) מה דמיהם כס האמור להלן בסקילה (שנאמר באבן ירגשו אותם) אף כאן סקילה ועד מה צורך כלל להכתב דמיהם כס, ועוד אם מות וימתו דמיהם כס שב על האשה ועל הבתולה, היה לו לומר גם בפסוק שלפניו מות וימתו, או והרגת את האיש ואת הבתולה, ועוד למה למדוהו מבן סורר ומורה, ולמדוהו מן והרגת את האשה וגו' שנא' בו כפי דמיהם כס, ודווקא לומר לפי שמפורש שם סקילה, כך כ"ל: (יז) ואיש אשר יקח אחת אחתו, בכל העריות, אין קדושין תופסין בהן אחר אשר יסב וכו' וכו' אחר אשר יקח, וגם באחותו אין קדושין תופסין בה, אומר אני שכל הכתוב מדבר לפי משפחת האובכב עמה, ללמדנו אפילו אינו מכין לזנות, לא שטא אתה, ובכור שעושה כהגון, נכפשו הוא ויכרת כמו שיתבאר: כת אביו או בת אמו, וכל שכן בת אביו ואמו: וראה את ערותה, גם נזה שינה הכתיב מכל העריות, לדעתי גם זה כפי משפחתם, שאינן עושים למלאת תאוותם, ומתוקף יכרס הרע, לא הוא והיא חושבים שזונס הגון, ושראו לאדם ביותר הדווג עם אחותו וזהו מלת ראה בלה"ק, שטמר לגלות ערותה יותר מערות שאר הנשים, וכן היא תראה את ערותו, שתבחר יותר להודווג באחיה מהדווג עם אחר, וכש בכל מקום אשר תראה (דברים י"ג י"ג), כי ראיתי כנכני לי חן (ש"א ע"א), והתורה אמרה ערותה ערותו, לפי שנאמת הוא ערוה עליה והיא ערוה עליו שמת ערוה לגנאי וכמ"ס (פרשה י"ח ד'), כי ערות האחות לולי שאסרה אותה תורה, היה עולה על דעת האדם, שהיא ראויה לאדם ביותר מכל הנשים, שהם אוהבים זו את זו מנד האחות, ובקיומן מורע אחד דומים זו לזו והיה השלום ביניהן, והבנים אשר יולידו ידמו להם ביותר וכמ"ס רמב"ן ז"ל (שם ו') שלילי חקי השם אין לאדם נאפים הנשים, כמו שיאמר את בתו לבט הגדול מנחה, ויכפילם בכחלתו ויפרו וירבו בביתו, והיה תחלת משתיתו של עולם כך היה האשה הראשונה לוקחה מגלע האדם, וכניהם נולדו עם נשותיהם, קין ותחומתו והכל

איינער רען אנדערן בלאַסע
געלויבטען, זאָ אונט עז בלוט=
שאַנדע, זיאַ זאָללען פֿאַר רען
אויגען איהרער נאַציאָן איז

וְהָיָה תִּרְאָה אֶת עֲרוֹתוֹ חֶסֶד
הוּא וְנִכְרְרוּ לְעֵינַי בְּנֵי עַמּוֹם

ערות ער געראַסטעט וועררען :

ר ש י

תרגום אונקלוס

שנאמר עולם חסד יבנה (תהלים פ"ט) : והיא תחיו ית ערותיה קלנא הוא
הערה הוא וישתצון לעיני בני עמיהון

עריית

באור

ותאומות, ואילו לא חטא האדם, והעולם הי' עומד מבורך כתבניתו הראשון היו כל בני אדם
בולדים זכר ונקבה כאחד והם איש ואשה, ויפה הוכחנו כן בבארנו לס' בראשית, וא"כ
הטעם אחרת על דעת זו, עושה כפי מחשבתו דבר הגון וטובה גדולה, שבוחר בה מכל הנשים
היותר יפות וטובות : חסד הוא, גם זה כפי מחשבת הטעם אותה, שמעשה חסד הוא בעיניו,
וכמו שאמרנו שסגור הוא והיא שעשין חסד זה עם זה וטובה גדולה, ואין המלה יונאת מודו
פשוטה, שכל מקום ענינה על הפלגת טובה, כי מלת נדק על אורת הדין בשקל נכון, ולכן
בבדלים שני השמות הללו, כי נדק תמיד על האמת והנכון כפי החכמה, וכמו שאמרנו (כ"ט'
י"ט ד'), אבל חסד לפי שאינו לא הפלגת טובה, אס עושהו נדיק, יעשהו בדרך נדק ויפליג
להטיב עם הראויים לו, ואס עושהו רשע, יפליג בטובה לרשעים כמוהו, ותהיה חסדו חטאת,
זה לדעתי פי' נדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת (משלי י"ד ל"ד), הנדקה היא תרומם
ותגדל גוי, ואין כן החסד, שלפעמים חסד לאומים חטאת, אס נדקה רחוקה מהס, וכן חסד
הנאמר כאן הוא לפי מחשבת האס והאמות, אבל כפי מדת הנדק הוא חטאת גדולה, ולכן
ונכרתו לעיני בני עומם, כן נראה בעיני, ונת"כ שנו חסד הוא, ואמא תאמר קין נשא את
אחותו ת"ל חסד הוא, והעולם מתחלתו לא נברא לא בחסד, שנאמר כי אמרתי עולם חסד
יבנה (תהלים פ"ט ג'), וענין המדרש הזה פשט הכתוב הוא, שאין כוננו שהוצרך להיות כן
לבנות העולם ממנו כנראה, מפי' רש"י ז"ל, וכמו שתרנס יב"ע, לא גם לדעתם חסד הוא
שנ על איס אשר יקח שהיא חושב כן, ואמא תאמר והרי אמת הוא שנשא קין אחותו, ועל זה
אמר אינו דומה העולם ומתחלתו לעה"ז, שמתחלה לא נברא לא בחסד, ואחר שנתקלקל בחטא
האדם, תכרת הנפש העושה זאת, אבל רש"י ז"ל פי' חסד הוא, לשון ארמי חרפה חסודה,
וכן פי' רבי' חננאל חסד לאומים חטאת לשון חרפה, וכבר השיב רמב"ן ז"ל ואמר רחוק הוא
להיות מלת חסד בלשון הקדש משמש בהפוכים כלה, והכתובים משנחמים ומיהללים במלת חסד,
אבל חסודא בל' ארמי' לשון אחרת, וגם אותו הלשון מנדיל ביניהם, זה מתורגם חסדא זה
מתורגם חסודא, ועל פי' רבינו חננאל אמר שלדעתו הוא ל' תהטכות, כי נדקה וחסד נוכחי'
בפסוק זה, והס האומים התאומים הנזכרים בכל מקום, כמו רודף נדקה וחסד (משלי ד' א'
ד"ב), אינו ה' עושה חסד משפט ונדקה בארץ (ירמי' ט' ד"ג), ודכריי נכונים, לא שהוא ז"ל
פי' חסד הוא איס חסד הוא, כלומר שהי' ראוי לו לעשות חסד עם אחותו להשיאה לבעל,
והוא עובר אותה על כן יכרת, ואין פי' זה מתוק לחד, וכן מה שפי' על וראה את ערותה,
לפי שהאח והאחות ישנים יחד, ואינו צריך לגלות שוליה, גם כזה אין טעם, ונראין הדברים
כמו שפרשנו, ותרפה זכר קיחה באחותו ובאשת אחיו, כאבשתי אלה יוכל להתנצל שכוונתו
לטובה, וכי"ט (פסוק ד' א'), ויהן נדע לשאר העריות שכל אופן חייב העובר, אפילו לא
התכוון לזונה ולזנות, כשעובר על חקי הקב"ה יכרת [א"ה], בתרגומי הלכתי בשטת רש"י ז"ל,
וכמו שתרנס האנקלוס קנא הוא, וכ"מ פשטות הכתוב, שבא להודיע תועבת העושה, כמו
זמה היא, תבל עשו, תיעבה עשו, אביו ואמו קלל, וכן כלס, ודכרי הרב הנבאר נ"י
רסוקי' [כענין מדרך הפשט] : לעיני בני עמם, לדעתי חזר להזכיר בפרשת העונשין סיני

כדיתות

קדושים כ

תרגום אשכנזי קפר

עֲרוֹת אֶהְיֶה גִלְיָה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא :

ער האט רוא בלאסע וינער

מִן וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־אִשְׁהָ א

שוועטער אויפגעדעקט ,

דָּוָה וְגִלְיָה אֶת־עֲרוֹתֶיהָ אֶרְיֶה

(יח) ווען יעמאנד איינע פרויא

מִקְרָהּ הָעֵרָה וְהוּא גִלְתָּהּ אֶת־

בעשל אפס , רוא אהרע

מקור

דייניגונג האט , ער דעקט

קוועללע , אונד זיא ווילליגט דארין ,

איהרע

תרגום אונקלוס

רש"י

עֲרוֹת אֶתְהִיָּה גִלְיָה חֹבִיָּה יִקְבֹּל :

(יח) הערה . גלה וכן כל לשון ערוהגלי

(יח) וּגְבֵר דִּי יִשְׁכַּב עִם אִיתָתָא

הוא והו"ו יורדת בתיבה לשם דבר כשזעיה

מִסְאָבָא וְגִלְיָה יֵת עֲרִיתָהּ יֵת קִלְתָּהּ

מגורת לא קס ולא זע וכן אחזה מנחת את

גִלְיָה וְהִיא תִּגְלִי יֵת סוֹאֲבַת

והערה זו נחלקו בה רבותי ויש אומרים זו

ועמת

באור

כחיות , כמו אחרות עם כל הסוכרים אחריה , אעפ"י של כן כבר אמר למעלה כי כל אשר
ועה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם (פרשה י"ט כ"ו) , בעבור
ההוסיף בכל אחד עונש בידי עמים , שנאחיותו הוסיף לעיני בני עמם , לא כמו בית של אוכל
תלבוש וכיוצא , לא לשוני בני עמם , ואם אין אתו מאנין עמין זה , למדנו התוב הכלימה
שתשני הנפש לשה"כ , שאין הכרת בסתר ואין רואה לא לעיני בני עמם יכרתו , וחינו יודע אם
ללמד על עמנו יא , או על כלל הכריתות , שכלן נענשין לעיני בני עמם , ורמז"ו ז"ל פי'
שחיות נטעור נפסם , בענין אירא ויחינו יחד כי יד ה' עשתה זאת : ערות אונתו גלה , כל'
אם הוא מתחכם ומאמין כי חסד הוא , אתי גורתי שהיא ערוה עליו , כמו אמר ערות אחרת
נת אהך וגומר לא תגלה ערותן , ולפי שגלה ערותה עיני יא , וכבר פירשו (פרשה ד' כ' ו"ו
ד"ה) , ענין מלת עין , וכל הנפשא אחרת ומשכ כי חסד הוא , עין הוא , וען ההפך מחסד , כי
הסלנת טובה נדדך נדך שהיא החסד הנכון , נקרא ישר ומשרים , כשואו תבין נדך משפט
ומשרים (משלי ב' ע') , וההפך מן ישר הוא עין , והרי הוא ההפך מן חסד הוא , וטעם שזכר
הוא נדדו , לפי שמוסכ על הזוהרה שער שג' בה ערות אחרת וגו' לא תגלה וכן ערות אחרת
גלה , והיא ככלל כמו כלומר כל הערות , ולדעת רמב"ן ז"ל שני יא אחר מן הסוכרים ,
ושענו שיהיה החסד הוא דוק כי מן העת ההוא , מעשיו לא יגליקו , ורמזה בו האה ויחלה עד
סעד נכרת , ולפרושטו עיניו ויח עז בוא היום שיכרת לשה"כ אש או עזה תשובה : (יח) אר
אשה דוה , ל' חלה שהיא חולה מדם היוכח מנופה , וכילל ל' נדית ודס זינה , שנסת'תן היא
זיה : את מקרה הערה , ת"א ז"ל ית קלנא גלי , גס רמ"ו ז"ל פי' הערה גלה , וכן כל ל' ערות
גלי הוא , והו"ו יורדת בתיבה לשם דבר , והדבר קשה שיהא ענינו גלה את ערות' , וכפיל הכת'
דבר אזה בשני שמות של גלי , כי על ונלה את ערה' , ת"א ז"ל ויגלי ית עריתה , ועוד אהך א"כ
למדו רבותי מהערה שאינו כדך גמר ביאה , ויחלקו על ההערה יא זו נסיקת שמש , ו"א זו
הכנסת עטרה , אם הערה גלי כמו ונלה אה ערותה , שכל הערות ולא למדו ממנה מה
למדו מן הערה , אבל לפרושטו על שם דה ערה , שהיא על הגעת האבר במקור שלה , ולפי שזה
היה הערה שכל כנור משם ערוה , מורה על הגעת האבר במקור שלה , שהיא ערותה , ולפי שזה
הוראתו למדנו שכל הנניעה באבר זה במקור שלה , או בהכנסת מקנת חיוב , וחילקים מהו
הכנסתו שיחייב עליו , ולכן חזר הכתוב חזר בפרש"ו זו נדה , אעפ"י שלא הוסיף בעונש , כי כרת

שלה

חסד
עמם

הוא
עקבתן
גרות

כני אדם
וא"כ
הנשים
בעיניה'
את מידו
עין , ולכן
הי' (כרס'
קויפליג
ו חטאה
אחרות

וכן חסד
ה , ולכן
כשא את
לס חסד
זיות כן
חסד הוא
ועל זה
קל נחטא
זודה ,
חוק הוא
ת חסד ,
שדח חת
ד נוכחי'
שלי ד"א
שהוא ז"ל
בעל ,
גרותה ,
הדברים
שכונתו
פילו לא
הי' ז"ל ,
ה , כש
יבאר כ"י
ין סיני

תרגום אשכנזי

קדושים ב

איהרע בלוטקוועללע אויף-
צו דעקען: זא זאללען זיא
ביידע אויז איהרער נאציאן
אויזגעראטטעט ווערדען:
(יט) דיא בלאסע דיינער
פוטטערשוועטער אדער
דיינער פאטערשוועטער,
זאללוט דיא ניכט אויפדעקען:
דאז דייפט, דיא בלאסע

מקור דמיה ונכרתו שניהם
מקרב עמם: יט וערות אהות
אביך ואחות אביך לא תגלה
כי את שארו הערה עונם
ישאו: כ ואיש אשר ישכב את

דרתו
זיינער בלוטפער וואנדטן בעריהרען, דיא מיסען איהרע שטראפע ליידען: (כ) ווען
יעמאנד זיינען פאטער ברודער פרויא

רשי

תרגום אונקלוס

(יט) זרות אחות אביך - שכה הכתוב באזהרתן
לומר שזוהר עליהם בין על אחות אביו ואמו
מן האב בין על אחיותיהן מן האם אבל ערות
אשת אביאביו לא הזכיר אלא על אשת אחי
אביו מן הא: (כ) אשר ישכב את דודתו,
המקרא הזהא ללמד על כרת האמור למעלה
שהיא

סואבת דמהא וישתציו תרויהון טעו
עטהון: (יט) וערות אהת אביך ואהת
אביך לא תגלי ארי ית קרוביה גלי
חוביהון יקבלון: (כ) ונקבר די ישכוב
עם איתת

באור

שלה אמור בפרה שלמעלה, ללמדנו על ההערה שיתחייב בה, וינתה מן הכלל ללמד על כל
העריות שבהערה לבד חייב, ומל' חכמים שאמרו והערה בה, נרא' שלא פראוהו גלוי לא הכנס'
חבר, וככתב די זה נכדה לפי שהיא אשתו המותרת לו, והיית' אמור טעם' הערוה הוא בעבור
הזרע, שלא יוליד מנה וולד הטוב נדס נדה, לכך פי' שעל ההערה לבד חייב, וכל שכן בכלן
[א"ה] ל' ערוה לדמי אנקלוס ורס"י ל' יסיל על המקום הראוי להתכסות, והפעל ממוט על גלוי
המקום ההוא, והיא"כ באור הכ' גלה את ערות', שהסיר הכסוי מעל המקו' הראוי להתכסו'
ורז' ל' אדרסו לשון הערה על התחלת הטיאה, פתרוהו מל' דנקות, כמו שאמרו על כמעט אים,
כאיש המעורה בלוייה שלו, כלנו הדנק באשתו פה כנגד פה (עין רד"ק שרש ערה): והוא
בלחה, לפי שמש' הערה, שמה תאמר היא לבד חייב לפי שהערה, לכך אמר והיא גלת' את
מקור דמיה, כדרך גלית ערוה, כל' אף היא חייבת שנתרצה שיערה בה, ואם הערה גלוי
או דנקות היא אפשר לומר עליה והיא הערתה את מקור דמיה: (יט) וערות אחות אביך,
בפרשת אחרי הקדים אחות' לאחות אים, וכאן הפך הסדר, אולי ללמדנו שהן שקולין, לפי
שהמשפחה מתייחסת לאב, הוד' ששאר אמוגם היא אסורה באיסור חמור כזה: לא תגלה,
כבר באמרו אזהרות הללו בפרשת אחרי מות, ואם ללמד הערה, ושעונם ישאו, הי' לו אמר
ואם אשר ישכב עם אחות אביו וגו' כמו שא' הלשון בכלן, מכאן למדו רבותינו, בין שהיא אחות
לאביו מאב בין מאם, ובין שהיא אחות לאי' מאביו או מאמה כלן בכלל האזהרה הן, ואין קו'
אשת אחי אביו כמו שיתבאר: שארו הערה, אמר כי את שארו הערה לשון יחיד, לפי שלשון
הערה אינה לא נזכר כמו שפרשנו (פסוק י"ט), ולפי שלא זכר את הנקבה כמו בנדה, הוצרך
לומר עונם ישאו ל' רבים הוא והיא, ועונם ישאו פרטי' למעלה (פסוק י"ז), וכאמר כאן פעם
שנית: הערה, וכבר הוקמו העריות כלן לבדה, אמרו רבותינו שגם ללמד הערה נבדחה
שחייב עליה, ומליצה זו כבר פרשנו (פסוק י"ז): (ב) דרתו, אשת אחי אביו, אבל אשת אחי
אמו אינו נזכר עליה, כי בפירוט כתוב ערות אחי אביך לא תגלהא אשתו לא תקרב דדתך היא
(פרשה)

קדושים כ

דָּדָתוֹ עֵרֹת דָּדוֹ גְּלָה חֲטָאִים
יִשְׂאוּ עֵרִירִים יָמָתוֹ: כֹּחַ וְאִישׁ
אֲשֶׁר יִקַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲחִיו גְּדָה
הוּא עֵרֹת אֲחִיו גְּלָה עֵרִירִים

יהיו

תרגום אשכנזי קפה

בעשלאַפֿט, דאָ האַט ער דיא
בלאָסע זיינען פֿאַטרברודערן
אויפֿגעדעקט: וויא טיסען
איהרע שטראַפֿע ליידען,
זאָללען קינדרלאָס שטערבן:
(כא) ווען יעמאַנר זיינען
ברודערן פֿרויא ניממט, דיא
וויא איינע פֿרויא אין דער

רויניגונג און צו זעהען: דער האַט דיא בלאָסע זיינען ברודערן אויפֿגעדעקט: וויא
זאָללען קינדרערלאָס

רש"י

שהיא בעונש הליכת ערירי: (כא) ערירים.
כתרגומו בלא ולד ודומה לו ואכפי הולך ערירי
יש לו בנים קונדן אין לו בנים מת בלא בנים
לכך שנה בשני מקראו' או ערירי' ימותו ערירי'
יהיו ערירי' ימותו אם יהיו לו בשע' עביר' לא
יהיו לו כשימו' לפי שקונדן בחייו ערירים יהיו
אם אין לו בשעת עבירה יהיה כל ימיו כמו
שכח

תרגום אונקלוס

אִיתת אח אבוקי עריתא דאח אבוקי
גלי חוביהון וקבלון בלא ולד ימותון:
(כא) וקבר די יסב ית איתת אחוקי
מתקא היא עריתא דאחוקי גלי בלא
ולד
יהון

באור

(פרשה י"ח י"ד), הרי שלא הזהיר על אשת אחי אמו, ולכן לא נאמר באזהרה ערות דודך לא
תגל', כמו כאן נאמר ערות דודו גלה, שא"כ הוי בכלל דודו מאב ודודו מאם: ערות דודו גלה,
אעפ"י שהיא איב' שארו, כביא' זו גלה ערות דודו, וקבלו רבותינו שאינו מזהיר לא על אחי אביו מאב,
אבל אשת אחי אביו מאם אינו מזהיר עליה, ולמדוהו מנ"ס נאמר כאן ערות דודו גלה, ונאמ' להלן
או דודו או בן דודו יגלט (פרשה ד' ה' מ"ט), מה להלן מן האב אף כאן מן האב, ול' הכ' מעיד,
באזהרה לא קראו דודו מטעם האמור, וכאן קראו דודו ולא אחי אביו למעט אחי אביו מאם:
חטאם ישאו, על המויד יאמר ג"כ טעם כמו שבארנו (פרשה ד' א'): ערירים ימתו,
המקרא הזה בא ללמד על כרת האמור למעלה שהוא בעונש הליכת ערירי, מפיו רש"י ז"ל,
זה על דרך האמור שהכריתות האמורות בתורה הן בעה"ז שמת בקובר ימים ושארש נכרת,
אבל אם הכרת הוא בעה"ב, כמו שבארנו מפרשת המולך, הודיע בפרשה זו של עונשין,
שמלכת הכרת הנאמר בפרשת אחרי מות על העריות בכללן, יש גם בעה"ז עונשין, קסתן
ע"י ג"ד כמו חייבי סקילה ושריפה ומק וקסתן בדי שמים, והוסוף באחותו שבו יא, וכן
באחות אם ואחות אב, שתרבן בו בעה"ז החלה והקללה, כמו שכתבנו בשם רמב"ן ז"ל, ובשכח
עם דודתו, חטאו יא, ועוד ערירים ימותו, וכן באשת אחיו, ותרצה לפרושט שכל האזהרות
שנפרשת אחרי חזר וזכרן כאן להוסיף בעונש, ואותן שלא נזכרו בכלל הנזכרות הם למייתת
ג"ד, לבד אשה א אחותה שלא כשנית כאן, לפי שהיא נכרת לבד, ולא עונש בעה"ז לא כג"ד
ולא נדין שמים: ערירים, כתרגומו בלא ולד, ויפה פי' רש"י ז"ל מלה זו בפרשת לך לך:
(כא) ואיש אשר יקח את אשה אחיו, בין אשת אחיו מאביו בין אשת אחיו מאמו, וגם כאן
זכר לקוסין, אעפ"י שאין קדושין תופסין בה, לפי שהתיר אשת אחיו במקום מצוה, אם אין
לו בנים, להקיסם עם לאחיו, שמה תאמר לקחתה אפילו במקום בנים, להטיב עם בני אחיו
להיות להם לאב, ולהטיב עם אלמנתו, בין אחיו מאביו בין מאמו, שהרי אם אין בנים היה
מצוה לקחתה, לכן אמר נדה היא, תחשבה ותדמנה לנדה, שהיא אשתך המותרת לך,
וכשתפסוק וזכה תחזור להיות מותרת לך, ובימי נדותה אכורה עליך אסור קשור, כן אשת
אחך

תרגום אשכנזי

קדושים כ

יהיו כג ושכרתם ארז כל-
הקתי ואת כל משפטי ועשיתם
אתם ולא תקיא אתכם הארץ
אשר אני מביא אתכם שמה
לשבת בה: שביעי כג ולא תלכו
בהקת הגוי אשר אני משלח
מפניכם כי את כל אלה עשו

בלייבען: (כג) בעאכאטעט
אללע מיינע געזעטצע אונד
רעכטע, אונד האלטעט זיא:
דאטיט דאן לאנד, אין
וועלכען איך אייך פיהרע,
אום דארין צו וואהנען, איך
ניכט אויזשפייע: (כג) פאלגט
ניכט דען געזעטצען דען
פאלק, וועלכען איך פאר
איך אויזטרייבע: דען עכען
ווייל זיא ריזען אללעו
געטראן, עקעלט

ואקץ

תרגום אונקלוס

רש"י

יהוץ: (כג) ותקרון ית כל קיטי וית
כל דיגי ותעברון יתהון ולא תרוקן
יתבון ארעא די אגא בעיל יתבון
תמן לטיבת בה: (כג) ולא תחבון
קדמיכון ארי ית כל אלו עקרו
ורחיק

שהוא עכשו: כדה היא. השכינה הזאת
מטדה היא ומאוסה. ודבותי דרשו לאסור
הערה זה כדה שהערה מפורשת זה את
מקורה הערה: (כג) ואקן. לשון מואם
כש

באור

אחיק כשיט בניס היא ערוה לך, כך נראה לי לפי פשוטו של מקרא שמדמה הנשים שהן לפעמי'
מנה ולפעמים אסור כרת, וראש"ע ז"ל פי' הכדה אסורה גם תבא עת להיות מותרת, וכן
יתכן לאשת האם, וכן כתב רבינו טובי' בר' ליעזר בס' כסיקתא וטרתי: ערירים יהיו,
זהו העונש בעה"ז כמ"ש (פסוק כ') וכרת מטרש בפרשת אחרימות, ואמר רש"י ז"ל יש לו בניס
קוברן, אין לו בניס מות בלא בניס, לכך שנה בשני מוקראו' אלו ערירים ימותו ערירים יהיו,
ערירים ימותו, אם יש לו בשעת העברה לא יהיו לו כשימות, לפי שקוברן בחייו, ערירים
יהיו אם אין לו בשעת עברה, יהיה כל ימיו כמו שהוא עכשו, והם דברי התלמוד (יבמות ד'
כ"ה ע"א) וכפי הפשט: (כב) ושטרחתם, למעלה (פסוק ח') הודיר על השמירה והעשייה,
והחמיר בעונשין על היחידים העובדים, כריתות ומיתות ב"ד, ועכשו חזר והזהיר עליהן
בעבור טעמות הארץ, שאם ילכו בחקות הכנענים והמצריים יגלו ממנה, ולא חסן ה' בזה,
כי אם ביטבת ישראל על הארץ, שעי"כ יהי המקדש על תלו וסכינתו בניין, על כן אמר ולא
תקיא אתכם הארץ, כלומר האזינו שלא תקיא אתכם, כי אני מביא אתכם שמה לשבת בה,
לא להגלות ממנה, וכמו שבארנו (פרשה י"ע כ"ח): (כג) ולא תלכו בחקת הגוי, ידבר
על הכלל שלא ילכו בחוקות הכנענים, שאם יעשו להם חקים כלה יגרשו שתקיא חיתן הארץ,
גם זה מביאר (שם ל'): כי את כל אלה, כמו עבודת המולך והכופים והערויות: ואקץ
בם, פי' ראש"ע ז"ל דרך משל, כמו ותקצר נפשו (שופטים י"ט ז'), ולדעתו הוא כמו וימאס
מאלד בישראל (תהלים ע"ח כ"ט), וקשה ממנו ואקין, כמו ונפשו קפה בלחם הקלקל (במדכ'
כ"א ו'), וכן ואקין גם שפאנו לפני כדבר נתעב ועיאל, ומאסת' בם שיטבו עיד בארץ אשר
אני ש"ן גה, ואיני כמו ויקיט מפני בני ישראל (שמות ח' י"ב), ויקן מואב מפני העם (במדכ'
כ"ב ג'), כי כל שאקרו ב"ת פרושו כמו שאמרנו, וכן אמרו נת"כ ואקין בם, כאדם הקן
ממונו

קדושים כ

תרגום אשכנזי קפו

וְאָקִיץ בָּם: כִּי וְאָמַר לְכֶם אֵתֶם
הַיְרָשׁוּ אֶת־אֲדָמָהִים וְאֲנִי
אֶתְנַנֶּה לְכֶם לְרֵשֶׁת אֶתְהָ אֶרֶץ
זָבֵת חֶרֶב וְדָבַשׁ אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם
מִן־הָעַמִּים: מַפְטִיר כִּי וְהִבְדַּלְתֶּם
בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה

עקעלט סיד איהרער :
(כד) אונד רעוועגען שפראך
איך צו איך, איהר זאללט
וענער ערררייך איינגעהמען:
איך ווילל ען איך צום בע-
זיסצע איינגעבען, דאן לאנד,
ווארין מילך אינד האנטי
פליסט: איך בין דער עוויגע,
אייער גאטט, דער צווישען
איך אונד אנדערן פאלקערן
איינען אונטערשיד מאכט:
(כה) איהר מיסט אלוז איך
איינען אונטערשיד מאכען,
צווישען ריינעס אונד אונריינעס פיה,

ובין

תרגום אונקלוס

רש"י

וְהָיָה כִּי־יִמְרִי יְתָחוּן: (כד) וְאֶמְרִית
לְכוּ אִתְּכוּן תִּירְתוּן יַת אֶרְעָחוּן וְאֲנָא
אֶתְנַנֶּה לְכוּן לְמִירְתִּי יַתְהָ אֶרְעָ עִבְדָא
חֶרֶב וְדָבַשׁ אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵכוּן דִּי
אֶפְרַשִׁית יַתְכוּן טָן עֲטֵמָא:
(כה) וְתַפְרְשׁוּן בֵּין בְּעִירָא וּבִיא

כש קנתי בחיי אדם שהיא קן במוטו:
(כה) והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה:
אין כריך ליור בין פרה לחמור שהרי מובדלין
ובכרין הם אלא בין טהורה לך לטמאה לך בין
ששפט רובו של סימן לשפט חזיו וכמה בין
רובו לחזיו מלא שעה: אשר הבדלתי לכם
לטמא

באור

מוטו, שאינו כובל שיהיה עד לנגד עיניו: (כד) ואמר לכם, נתיי לכם שתירשו את
אדמתם, כי ירושת הארץ וישיבתה מטה גדולה, וזכרת בכמה מקומות בתורה, ומטעם
הגדול שכתבנו למעלה (פסוק כ"ג), והרמב"ן ז"ל בתוספותיו על מנין המצות מנחה במטה
רביעית, ורמב"ם ז"ל שלא מנחה הוא לפי שלדעתו לא כהנה רק בימי משה ויהושע, ואינה
מטה לדורות, וסוף סוף כשנעשה חקים הגרמנים גלות אנו מבעלין מצות ישיבת הארץ:
אחם תירשו את אדמתם, על כל פנים תירשו את אדמתם, אם ילכו מארצם מוטו, ואם
לאו תקחו אותה מידם בעלמא: ואני, אם הם גוים גדולים ועמוסים מכם, אין כדך
לנו, כי אני אחננה לכם, ואני אכניע אותם, עד שתירשו את הארץ ירושת עולם: ובה,
מש מן קמה קמת רעד (דברים כ"ג כ"ה), כן מן זנה זנת חלב, ובארטרו (פרשה ט"ו ב'),
נעפל על הלמה היוצאת מאליה, ואי אפשר לה להשאר בגוף שהיא מכונסת בו, שמרוב החלב
שבהמות טוב מאליו, ומרוב עסיו שנפירות יוז לחן: ורבש, מתיקות הפירו' ובארטרו
(פרשה ב' י"א): אני ה' אלהיכם, העושה נפלאות למענכם, אני אתן את ארצם בידכם:
אשר הבדלתי וגו', להשכין שכינתי בתוכם, ובחמתי בארץ הזאת להיות מקדשי בתוכה,
ולכן לא תעשו מעשים שנעבורם תקיף הארץ אתכם: (כה) והבדלתם, וכשם שהבדלתי
אתכם מן העמים, כן תבדילו אתם בין הבהמה הטהורה לטמאה, ובין השף הטמא לטהור,
אתן שהחמתי לכם ישבנו בעיניכם לטהורים, והאכורים לטמאים, ואם כלם מעשה ידי
אם, ואין בהן עקן בענם חלילה א שתקצו את נפשותיכם וגו', לכם ישקצו חס מאכלוס, כי
הבדלתי אותם לכם משאר המינין: בין הבהמה הטהורה, בנהמה הקדים טהורה לטמאה
וכעף

ובין העוף הטמא לטהר ולא
 תשקצו את נפשתיכם בבהמה
 ובעוף ובכל אשר תרמש
 האדמה אשר הבדלתי לכם
 לטמא: כי והייתם לי קדושים
 כי קדוש אני יהוה ואבדל
 אתכם מן העמים להיות לי:
 כי ואיש או אשה כיהיה בתם

צווישען אונריינעם אונד
 ריינעם געפליגעל: אונד אייך
 ניכט זעלבזש צום גרייאל
 מאכען, דורך פיה, געפליגל,
 אדער אויף ערדן קריכענדען,
 דאן איך אייך, אלו עטוואן
 פער אונרייניגנדען, אזוי גע-
 זאנדערט האבע: (כו) איהר
 מיסט מיר געהייליגט זיין,
 דען איך דער עוויגע בין איין
 הייליגען וועזען: אונד איך
 האבע אייך פאן אללען נאצ-
 זאגען אכגעזאנדערט, דאס
 איהר מיין זיין זאללט:

אוב

דיא

(כו) מאן אדער פרויא אונטער איהנען,

תרגום אונקלוס

רש"י

לטמאקא ובין עופא טמאקא לרביא
 וקא תשקצו ית נפשתיכון בכעיקא
 ובעופא ובכל דו תרמש ארעא דו
 אפרשית לבון לטמאקא: (כו) ותחון
 קדשי קדשיו ארי קדשי אגא יי
 ואפרשית יתכון טן עטמא לטהי

לטמא. לאסור: (כו) ואבדל אתכם מן
 העמים להיות לי אס אתם מובדלים מהם הרי
 אתם שלי ואס לאו הרי אתם של כבודכדכר
 וקביריו. רבי אלעזר בן עזריה אומר מכיין
 שלא יאמר אדם נפשי קנה בבשר חזיר אי אפשי
 ללבוש כלאים אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי
 שבשמים גזר עלי ת"ל ואבדל אתכם מן העמי'
 להיות

פלחין קדשי: (כו) וגבר או אתתא ארי יהי כהון

באור

ובעוף הקדשים טמא לטהור, לפי שבהמות מפורשים הטורים בתורה, והן עשרה מינים,
 ובעופו מפורשים הטמאים, והן כ"ד מינים: לטמא, שיהיו בעיניכם עמאין לאכילה, וחו
 ספי' רש"י ז"ל לטמא, לאיסור: (כו) והייתם לי קדושים, סיינים אתם להיות לי קדושים,
 מתעלים על מנהגי שאר העמים, וכמו שנארתו (פרשה י"ט ב'): ואבדל אתכם וגו', מה
 אהבדלתי אתכם מן העמים להיות לכם לאלהים ולשכון בתוככם, כל זה עשית שיהיו לי עמא
 ובחלתי, וכל מעשיכם יהיו לכבודי, ואעפ"י שתאוו לנשים ולמאכלים שאסרתי לכם, תמנעו
 מהן לכבודי, וכו' שאמרו בת"כ והביאו רש"י ז"ל בפרוש ר' אליעזר בן עזריה אומר מכיין שלא
 יאמר אדם נפשי קנה בבשר חזיר, אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי
 שבשמים גזר עלי, ת"ל ואבדל וגו' להיות לי, שיהא הבדלתם מהם לשמי, פורש מן העברה
 ומקבל עליו על מלכות שמים, ופרשו כמו שאמרו שאין בדברים או מאוס נטוע בטבע האדם,
 ולא בעבור טעם רפואת הגוף וכיוצא, לא גזרת השם שהוא אלהי ישראל שהבדיל אותם על
 סקים הללו מכל העמים, ולא יפרוש האדם מהן לא בעבור שמקבל עליו על מלכות שמים:
 (כו) ואיש או אשה, לפי שלא נכתב אזרחות חוב וידעוני וכתב שלהן בפרשת עריית, ה
 בפרשה (י"ט ל"ח) אומר אל תפנו אל האזנות וגו', ובפרשה זו (פסוק ו') אומר והנפש את
 תפנה א האזנות וגו' והכרתי אותו מקרב עמו, וזכר גם עונש כ"ד שלהן אחר כל האזנות
 לפניו

קדושים אמר כ כא

תרגום אשכנזי קפו

אוב או ידעני מות יומתו באבן
ירגמו אתם דמיהם בם : פ
כא א ויאמר יהוה ארמשה
אמר אל הכהנים בני אהרן
ואמרת אליהם לנפש לא יטמא

דיא טארטענבעשוועהרער ,
ארער צייכענדייטלער ויין
ווערדן , זאללען דען טארטען
וין : מאן זאלל ויא שטייניגן ,
ויה האכען דאן לעבען
פער ווירקס :

כא (א) דער עוויגע שפראך
עו משה ,
רעדע מיט דען פרוטערן ,
דען זאנהען אהרן'ן : אונד
זאנע איהנען , מאן זאלל זיך אן קיינער לייכע אונטער ויינער

עלמא

בעמיו

תרגום אונקלוס

ר ש י

בידיו אז דכורו אתקפרא יתקפלו
באבנא ירגמון יתהון קפלא תיבין :
בא (פ) ויאמר יי למשה אימר
לכהניא בני אהרן ותימר להון
על מית לא יטמא בעמיה

להיות לי שתהא הנדלתכס מהס לשמי פורס
מן העברה ומקבל עליו עול מלכות שמים :
(כו) כי יהיה בהם אוב וגו' כאן נאמר בהס
מיתה ולמעלה כרת עדום והתראה בסקילה
מיד בלא התראה בהכרת ושגגתם חטאת
וכן בכל סיבני מיתות שנאמר בהס
כרת :

כא (א) אמר אל הכהנים אמור ואמרת לזהיר גדולים על הקטנים בני אהרן
יכול חללים ת"ל הכהנים בני אהרן אף בעלי מומין במשמע בני
אהרן ולא בנות אהרן : לא יטמא בעמיו בעוד

באור

לפניו ולפי שהוצרך לומר אותו מקרב עמו לשון זכר , אמר ואיש או אשה , לא האיש לבדו :
כי יהיה בהם אוב או ידעני , שימלאו בהם מעשה אוב או מעשה ידעוני , ויעידו עליהם
בג' געא כמעשים האו , כי אין אוב וידעוני תאר לאיש , אלא גם המעשה כך הוא כמ"ש
(פרשה י"ט ל"א) : מות יוסחו , על פי ב"ד : ירגמו אהם , כמו עם הארץ ירגמוהו באבן
(פסוק ב') וגם מנזאר :

כא (א) ויאמר ה' אל משה , פרשנו למעלה (פרשה א' א') שהאמירה כוללת דברים
רחבים ודברים קצרים , ודבור תמיד דברים רחבים , ושנסמך אמירה לדבור , יורה
מדבר נרחבה , גם נראה לומר לעם בלשון הנא בענין , וכן כאן ויאמר ה' א משה בלשון הכתוב
בענין , כן אמר א הכהנים בני אהרן בחיוב הלשון שאני אומר איד , וטעם שלא נאמר גם כאן
דבור ואמירה , וכלי ספק כדבר עמו והודיהו ההלכות כלם בנבואה אפרש בעו"ה (פסוק ד') :
אמר אל הכהנים בני אהרן , בפרשיות שלמעלה נאמר א אהרן וא בניו , ולא אמר הכהני ,
לפי שהם מנות בקרבנות ובמעלות הקדש שהם במקדש , אבל כאן שהזכירם מלהטמא למת
לעולם , אפי' חין למקדש ושלא בשעת עבודה , מפני מעלתם וכהונתם , לכן אמר הכהנים
כל' שינהגו כבוד בעמם , לפי שהם כהנים עשרתי אהינו , מדברי רמב"ן ז"ל , ודבותינו ז"ל
דרשו בני אהרן יכול חללים , ת"ל הכהנים , בני אהרן אף בעלי מומין במשמע , בני אהרן
ולא בנות אהרן , כמו שפי' רש"י ז"ל , וכפי הפשט לא זכר כאן אהרן , לפי שאמר בענין והכהן
הגדול מאחיו וגו' שהוא על כל הכה' העומדים תחת אהרן שהן כלם בני אהרן , כי לאהרן
צנעו לא יקרה אקריעות נדב ואביהוא דבר מטומאת ששה קרובים , וגם אזהרת פסולי הנשואין
לא יתכנו בו , ואין כבודו להוכר עליהן כמו שלא הזכירו (פסוק י"ז) במעין , וכמו שאפרש גם
גם רמב"ן ז"ל : ואמרת אליהם , למעלה שנאמר א אהרן וא בניו , הוא בענין הקרבנות
שמביאים